

רב פפא אמר מפרש: עריכתה — כעריכת פת של שעורים [יעב"ץ], שהיא מגונה ולא יפה **כעריכת היטים**, שמייפה תיקון העוגה, שתהא עגולה ונאה.

המשנה הבאה מתבארת על פי השולחן ערוך והמשנה ברורה, על דרך רש"י.

וראה עוד בביאור שיטת רש"י ברא"ש, בטור, בבית יוסף, בב"ח ובגאון יעקב.

מתניתין:

נותן אדם מעה לחנוני ונחתום — כדי שזכה לו עירוב.

נותן לו מעה, ואומר לו: אם יבואו בני החצר לקנות ממך ככר לעירוב — זכה לי בעירוב, שיהא לי חלק עמהם בשביל מעה זו, **דברי רבי אליעזר.**

ומפרש בגמרא, שאף על פי שמעות אינן קונות במטלטלין עד שימשוך, הכא קני, וכמו שיתבאר שם.

וחכמים אומרים: כיון שמעות אינן קונות עד שימשוך — **לא זכו לו מעותיו.** ואפילו אם עירב החנוני לכל בני החצר על ידי שזיכה להם על ידי אחר, וזיכה גם לזה בכללם, אלא שלא פירט שמו בהדיא, אינו עירוב. דמסתמא לא כיון ליתן לו מתנת חנם כמו לאחרים אלא בשביל מעות שנתן לו. ומעות אינן קונות. נמצא שאין לו חלק בעירוב.

אבל אם אמר לו "ערב לי", וזיכה לו החנוני על ידי אחר, קנה עירוב. משום דכיון שאמר "ערב לי" עשאו שליח לערב לו באופן שיועיל. והוי כאילו אמר לו בהדיא שזיכה לו במתנת חנם, כמו לאחרים.

ומודים חכמים: במי שנתן מעות לשאר כל האדם [מפרש בגמרא, שנתן לבעל הבית ולא לחנוני או לנחתום], ואמר לו "זכה לי בעירוב" — **שזכו לו מעותיו.**

שאם זיכה לו בעל הבית חלק בעירוב על ידי אחרים, בכלל שאר בני החצר, קנה עירוב.

לפי שאין דרך בעל הבית למכור משלו, ולא התכוון הנותן לקנות ממנו במעותיו אוכל שיהיה חלקו בעירוב. אלא נתן לו את המעות על דעת שהוא יקנה עבורו. וכאילו אמר לו "ערב לי", שבכך כאילו עשאו שליח לערב עבורו [ובעשאו שליח במפורש מהניא אפילו בחנוני, וכדארמז].

ועל כן, אפילו אם לקח בעל הבית מככרו, וזיכה לו עם כל אנשי החצר, גם כן מהני.

והטעם שבחנוני ונחתום לא קנה עירוב, משום שאין מערבין לאדם אלא מדעתו, והנותן מעות לחנוני הוא לא עשאו שליח, אלא התכוון לקנות ממנו במעותיו, ומעות אינן קונות.

אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים שאין מערבין לאדם אלא מדעתו, **בעירובי תחומין**, מפני שחוב הוא לו, שמפסיד תחום העיר לצד שני, ושמא אינו נוח לו.

אבל בעירובי הצירות — מערבין לדעתו ושלא לדעתו. **לפי שזכין לאדם שלא בפניו, ואין חבין לאדם שלא בפניו.**

ותמהינן: מאי טעמא דרבי אליעזר דאמר שקנה במעות שנתן לחנוני כדי לקנות העירוב? והא לא משך ממנו את הככר, ומעות אינן קונות במטלטלין!

אמר מפרש רב נחמן, אמר רבה בר אבוחה: עשאו רבי אליעזר כארבעה פרקים [זמנים] שבשנה, שבהם אמרו חכמים שמעות קונות. וכפי שיתבאר בהמשך הגמרא, לדעת רבי יוחנן.

דתנן: בארבעה פרקים אלו, שהם: ערב יום טוב הראשון של פסח, וערב יום טוב של עצרת [שבועות], וערב ראש השנה, וערב יום טוב האחרון של חג [סוכות], וכן בערב יום הכפורים בגליל [שהיו מרבין בסעודה, כדעת רבי יוסי הגלילי, שהאוכל בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי, מאירי חולין פג א] — משחיטין את הטבח [כופין אותו לשחוט ולמכור את הבשר] בעל כרחו.

ואפילו היה לו לטבח שור שוה אלף דינר, ואין ללוקח בו אלא דינר אחד, שנתן עבורו הלוקח דינר, מקודם, כדי לזכות בשוה דינר אחד בלבד מהבשר — כופין אותו לשחוט, וליתן ללוקח את חלקו בשווי דינר אחד בבשר, כיון שקנה את חלקו בבשר

לפיכך, שקנה הלוקח במעותיו את חלקו בבשר השור — אם מת השור קודם ששחטו אותו, הרי הוא מת ללוקח, שהפסיד חלקו, וכדמפרש ואזיל.⁽⁴⁷⁾

והוינן בה: האיך אמרת שמת השור ללוקח? והא לא משך הלוקח, ומעות אינן קונות!

אמר רב הונא: כאן מדובר בשמשך הלוקח את השור כדי לזכות בחלקו.

והוינן בהא דרב הונא: אי הכי, אימא סיפא דמתניתין:

אבל בשאר ימות השנה אינו כן, שאין מחייבים את הטבח לשחוט ולמכור אם אין לו קונים נוספים.

לפיכך אם מת — מת למוכר, ומחזיר מעותיו ללוקח.

ולרב הונא תיקשי: אמאי מת השור למוכר? והא משך וקנה את חלקו בשור, ומת השור השייך לו [בחלקו]!?

אמר מפרש רב שמואל בר יצחק להא דרב הונא [תוספות]: לעולם בשלא משך.

ודקשיא לך, אמאי מת ללוקח?

הכא במאי עסקינן, בשזיכה לו המוכר ללוקח על ידי אחר [והיינו "משך" דקאמר רב הונא, תוספות]. שמסר לו השור, ואמר לו: זכה ללוקח [שעדיין לא נתן מעות] בשור זה, שוה דינר!

והלוקח לא עשאו שליח לאותו אחר, ולפיכך, חלוקה הדין בין ארבעת הפרקים לשאר ימות השנה:

בארבעה פרקים אלו, דזכות הוא לו ללוקח להוציא מעות ולקנות בשר, שהכל דרכן בכך — זכין לו שלא כפניו [שלא מדעתו]. ולכן, אם מת השור — מת ללוקח.

מאירי. וראה במאירי חולין פג א שהאריך בטעם הדבר שהיו רגילין להרבות בסעודה בימים אלו.

47. והטעם שכופין את הטבח לשחוט, מפני שבימים אלו רגילין כולם להרבות בסעודה,

אבל בשאר ימות השנה, דחוב הוא לו ללוקח להוציא הוצאות — אין חבין לו אלא בפניו, ולא זכה הקונה בשעה שהטבח "זיכה" לו באמצעות משיכה של אדם אחר עבורו.

ורב אילא אמר משמיה דרבי יוחנן ביאור אחר באותה משנה:

בארבעה פרקים אלו העמידו חכמים דבריהם על דין תורה שהמעות קונות!

ורבי יוחנן לטעמיה, דאמר רבי יוחנן בעלמא: דבר תורה מעות קונות. (48)

ומפני מה אמרו חכמים שאין מעות קונות אלא רק משיכה קונה — גזירה שמא יאמר לו המוכר, אחר שקיבל המעות מהלוקח: נשרפו חיטיך בעלייה!

כיון שאם נשרפו החיטין, ללוקח נשרפו, שהרי קנאם במעותיו, הרי אם תפול שריפה בעלייה ששם החיטין, לא יטרח המוכר להצילם.

"הלכך אוקמוה רבנן ברשות מוכר, כי היכי דלימסר נפשיה עילויה וניטרח לאצולינהו [רש"י]."

אבל במשיכה קונה, משום דסתם מושך מביאם לביתו [רש"י חולין דף פג א], וכיון דמדאורייתא מעות קונות, העמידו דבריהם על דין תורה בארבעה פרקים אלו.

וכדעת רבי יוחנן, הוא שאמר רב נחמן משמיה דרבה בר אבוה לעיל, שאף לענין

עירוב העמידו חכמים דבריהם על דין תורה, שמעות קונות אף שלא משך.

שנינו במשנה: ומודים בשאר כל האדם שזכה לו מעותיו:

ומפרשינן: מאן שאר כל אדם?

אמר מפרש רב: בעל הבית [שאינו חנוני ולא נחתום] שנתנו לו מעות, וכמו שנתבאר במשנה.

וכן אמר שמואל: בעל הבית.

דאמר שמואל: לא שנו במשנה שלא זכו לו מעותיו, אלא בנותן מעה לנחתום. אבל הנותן מעה לבעל הבית — קונה.

ואמר עוד שמואל: לא שנו במשנה שבקונה מן הנחתום לא זכה, אלא בנותן מעה, כיון שמעות אינן קונות. אבל קנה ממנו ב"קנין סודר", שעושין בבלי — קונה.

ואמר עוד שמואל: לא שנו אלא דאמר לו [לחנוני] "זכה לי". אבל אמר "ערב לי" — שליח שויה לחנוני, וקני, וכמו שנתבאר במשנה.

שנינו במשנה: אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים שאין מערבין לו לאדם אלא לדעתו, בעירובי תחומין. אבל בעירובי חצירות מערבין לדעתו ושלא לדעתו:

אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי יהודה.

והא אנן תנן [במשנה לעיל דף פ ב]: אם נתוספו דיורין עליהן [על בני מבוי שעשו שיתוף לכמה שבתות] לאחר זמן — מוסיף, אם ירצה משלו, ומזכה לאותן דיורין את השיתוף שהוסיף, וצריך להודיע להם.

אלמא צריך דעת, ודלא כרבי יהודה. אלמא פליגי!

ומשנינן: מהא לא תיקשי לרב אחא בריה דרבא.

דחתם בההיא משנה, יש לפרש דמיירי בחצר שבין שני מבואות, שיכולים הדיורין להשתתף הן עם מבוי זה ועם מבוי זה. וכיון דלא ידעינן בהי ניחא ליה, צריך דעתו. אבל בעלמא, אפילו חכמים מודו שאין צריך דעת.⁽⁴⁹⁾

ואכתי תמהינן ארב אחא בריה דרבא:

והאמר רב שויזבי אמר רב חסדא [לעיל על אותה משנה]: זאת אומרת, חלוקין עליו חביריו על רבי יהודה.

ולא ניחא ליה לפרש דמיירי בחצר שבין שתי מבואות. אלמא פליגי חכמים עליה?!

אלא, הכי דחינן לקושית רב אחא בריה דרבא על שמואל, מהא דרבי יהושע בן לוי:

האם גברא [רבי יהושע בן לוי] אנברא א-ב9 [שמואל] קא רמית?

מר [שמואל] סבר, פליגי חכמים על רבי

ולא עוד, לא רק כאן, אלא בכל מקום ששנה רבי יהודה הלכה בהלכות עירובין — הלכה כמותו.

אמר ליה רב חנא בנרתאה לרב יהודה: האם אמר שמואל שהלכה כרבי יהודה אפילו במבוי (שניטל קורתו או לחיו) [שניטל ממנו בשבת קורתו או לחיו, רש"י לקמן, וגמרא לקמן], דקאמר רבי יהודה בפרק כל גגות, שאומרים "שבת — הואיל והותרה, הותרה", ומותר לטלטל במבוי באותה שבת, אף אחר שניטל היתירו?

אמר ליה רב יהודה: בעירובין, היכא דאיירי בהלכות קניית עירוב [רש"י], אמרתי לך שאמר שמואל הלכה כרבי יהודה, ולא במחיצות, שבענינם אין הלכה כרבי יהודה.

אמר תמה ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי, על הא דשמואל:

מדקאמר שמואל "הלכה" כרבי יהודה — מכלל דסבר שמואל דפליגי חכמים עליה.

והרי אמר רבי יהושע בן לוי: כל מקום שאמר רבי יהודה לשון "אימתי" [כגון הא דמייתנין לקמן דף פב א] ו"כמה דברים אמורים" [וכי הך דמתניתין] במשנתינו [ולא בברייתות, תוספות] — אינו אלא לפרש דברי חכמים שקדמו לו במשנה, ולא בא רבי יהודה לחלוק עליהם!

והיכי אמר שמואל, "הלכה" כרבי יהודה?!

ותמיהה גמרא על רב אחא בריה דרבא: וכי לא פליגי במשנה חכמים ורבי יהודה?!

49. הני מילי למאן דאמר — חכמים דפליגי ארבי שמעון, לעיל מה ב — שאין יכול להשתתף עם

49. ונחלקו הראשונים: יש אומרים, דהא דאמרינן דבחצר שבין שני מבואות צריך דעתו,